צותק מס' 1 מתוך 7 עותקים
מסמך זה מכיל 26 עמודים

סודי

- 1 -

עדות רס"ן צוריך קמ"ג 188

9.4.74

נ. אמור לי: מה תפקידך כעת ומה היה תפקידיך בעבר?

צ. כיום אני ע' קמ"ג עיק' צפון. בזמן המלחמה הייתי קמ"ג חט' 188, במשך שנה ו-7 חדשים לערך. ולפני כן שמשתי כ-ר' סוריה במודיעין פיק' צפון, במשך שלוש וחצי שנים.

נ. אתה היית, אני מניח, מעורב בתכנונים ההגנתיים שנעשו בחט' 188 להגנת רמה"ג.

צ. בכל התכנונים, גם כתבתי להם סיכום מודיעין.

נ. האם אתה יכול להמציא לי את פקודת סלע של החטיבה?

צ. יש לי פה את עיקר הפקודה.

נ. מתי יצאה הפקודה הזאת?

צ. כאן כתוב... קצין ה-אג"מ יגבל ארז מוציא אותה, תאריך - אני לא זכור לי. הפקודה הזו הוצאה במסגרת הענינים של כל התכנונים שעשינו בחודש מאי 73. היינו מיועדים להתקפות נגד חטיבתיות ותכננו התקפת נגד ברמים, אחת באזור ציר-הנפט ואחת באזור כודנא.

נ. האם הכונה למפת ברק?

צ. לא. ברק זה משהו כללי. סה"כ ברק לא נותן אפשרות תקיפה מסויימת. אנחנו הערכנו 2 מקומות עיקריים שהסורים יכולים לתקוף: אחת בפיתחת קונייטרה והשניה בפיתחת רפיד-כודנא. למעשה זה אותו אזור - מחולק ל-2 תואי שטח. ארפי הקרקע מאפשר את זה.

נ. 107 - זה איפה שהיתה התקיפה?

צ. כן. סליחה, מול החרמונית זה פיתחת קונייטרה?

נ. במקום שהיתה ההתקפה ממש?

צ. כן, אנחנו תכננו בכל הואריאציות האפשריות.

נ. חזיתם ששם תהיה התקפה?

צ. חזינו ברור. אנחנו גם תכננו את זה בצורה הזאת.

תכננו ככה: אנחנו לקחנו בחשבון - מכיון שאנחנו חסיבה להתקפות נגד אוגדתיות - אנחנו נופעל במידה שהם יספיקו כבר לעבור ולהיכנס פנימה, או כמשימה לביצוע משהו יותר גדול - ואז זה כבר לא "סלע" ואז תכננו ככה - להיכנס, לתקוף נגד, להשמיד את האויב שהצליח לעבור את הקו הסגול בכל גזרה מקו סינדיאנה ועד ה"סגול" - ולהמשיך את תנופת ההתקפה לעבר כל קו מוצבי האויב. כלומר, בגזרה הצפונית ובגזרה הדרומית. התכנון כלל: תפיסת שטחים השולטים על שטחי ההשמדה, תנועה על צירים, וזה חייב הכרת כל הצירים בשטח פנים רמה"ג, תואים, נתונים ודרכי עפר... .. אנחנו חייבנו עד רמת מט"ק להכיר את כל הצירים ואת כל הנתיבים בתוך רמה"ג. זה היה למור מעמיק ע"י נווטים, בחינות, בכל הצורות האפשריות והכרת שטח חוץ והם הכירו למעשה, כל אבן וכל בונקר בקו הפנימי. לזה נערכו בחינות.

נ. אני רוצה להבחין בין בט"ש ובין "סלע". בט"ש זה קפיטל?

צ. זה מתחיל מקפיטל. אבל במקרה כזה - מכיון שהיינו אחראים גם ל-בט"ש ראינו בסלע שבהתחלה לא שמנו לב לנקודה הזו - מה קורה לכוחות שבקו.

נ. ומתי התחלתם לתכנן התקפות נגד? ב-73?

צ. ב-73 - עשינו חזרה, ואז ניסינו ליישם את כל חלקחים שלנו - איך אנחנו רואים את התפיסה הזו. הדבר הראשון שראינו בתפיסה של "סלע", ובכל תוכנית חגנה של רמה"ג - להכיר את הדרכים ואת הצירים ואת השטחים השולטים, את זה ראינו.

סודי

נ. כתוב בפקודה שהגשת לי: "ראה מפה". איפה המפה?

צ. המפה איננה. זה מה שהצלחתי למצוא.

נ. פרהל"ה תכנן את זה?

צ. כן.

נ. אתה ראית את המפה הזאת ותשקיף ל"?

צ. תשקיף ל" זו מפה, שבה תכננו את כל האפשרויות לתפיסת שטחים השולטים וצירי התנועה. הצירים האלו - נתנו למעשה לכל גדוד וגדוד איך להגיע ואיך לתקוף... כי למעשה בתכנון שלנו - ירדנו כבר לרמה פלוגתית והאוגדה אישרה לנו את התוכנית הזאת.

נ. "גיר", "חול-ים".

צ. "גיר" ו-"חול-ים" יצאו פקודות כאלה, כולל הורדה למטה. לא הצלחתי למצוא את הפקודות האלה. עשינו סריקה בכל החטיבה והגדודים.

נ. זה בטוח שזה יצא?

צ. מיליון אחוז. כולל גדודים הורידו למטה.

נ. ולאן זה נעלם?

צ. כל הדברים, כל המסמכים של החטיבה, מאחר ונטשנו למעשה את הכל, בהתחלה קבלנו הוראה לשרוף את זה. זה הלך לאיבוד: חלק שרפו וחלק זה הלך לאיבוד.

נ. אתם הייתם גם ב"גיר" - עתודה?

צ. ב"גיר" - אנחנו גם היינו עתודה. כשב"גיר" נתנו לנו את הגזרה הדרומית, או הצפונית.

צ. בסלע - היינו אחראים למעשה על הגזרה הדרומית עם אפשרות לעבור גם לצפונית.

נ. לא הייתם אחראים על הגזרה?

צ. לא אחראים. מוכנים להתקפת נגד.

נ. איזה מפות או פקודות הבאת כאן?

צ. מה שהצלחתי פה להביא - התכנון הקורם היה "חומה".

ג. מה היו דרכי הפעולה האפשריות לסורים, אם אתה יכול להזכר?

צ. קורם כל ראינו את הסורים פועלים, בגלל אופי השטח בשתי פתחות עיקריות. אחת פיתחת קונייטרה בצפון. מדוע פיתחת קונייטרה? פשוט מאד - אופי השטח באזור הזה - החרמונית, תל-דהואר, והרכס של 109, רכס צורמאני שנקרא מהדיים למעשה פיתחה שהמשכה במזרח, באזור תל-שאמס, במערב - הולך ומתנקז אחרי תל-אבו-נידא ואחרי זה נפתח לעבר גשר-בנות-יעקב מצפון זה החרמון - מדרום רכס סינדיאנה, עד שמגיע לרפיד. כך נוצרה פיתחה שמאפשרת עבירות - מאפשרת הפעלת מסות והפעלת מאמצים לפי הדוקטרינה של הסורים - תקיפה בגל ראשון עם חי"ר. תפיסת קו המוצבים הראשון, כמו שראינו - המשך ניצול הצלחה - מעבר יחידות השריון הדיביזיות. ראינו - תפיסה עד אזור החרמונית, והכניסה ל-109 וניצול הצלחה של דיביזיות שריון כלשהי - במידה מאמץ עיקרי והמשך הלאה לגשר-בנות-יעקב.
לגבי הדרום - ומאחר והפיתחה הזאת של כורנא, פיתחה אחת, ומאזור 113 - ודרומה יוצרים פיתחה שנייה שמתנקזת באזור ערקאת. השטח הזה מאפשר למעשה חציית רמה"ג לשניים. או ירידה דרומה דרך ציר יהודיה או המקדמות דרך ציר-הנפט לעבר גשר-בנות-יעקב. 2 פתחות - שמאפשרות למעשה הפעלת מסות של שריון - שבכל דרך שהיא ראינו שהסורים במידה ויפעלו, שוב, לפי הדוקטרינה, לא היתה שום סיבה שיפעלו לפי שיטה אחרת, הפעלת מסות בניצול הצלחה בדרגים, שהערכנו שבדרך

ראשונה הסורים לא ירצו לעשות דבר רציני. זה יתעס מבסימום את קו התילים שלנו - קרי אזור הגבול, אזור תל-פארס, תל-ג'וחארד תל-יזסוף - משהו כזה. כל זה.

נ. לא ראיתם מכיוון רפיד לכיוון נפח?

צ. ראינו. הסברתי לך שראינו משם - ניצול הצלחה לכיוון ציר-הנפט - או ירידה דרומה דרך ציר יהודיה או ניצול ציר-הנפט והתנפלות על גשר-בנות-יעקב.

נ. באיזה תקופה ראיתם את זה?

צ. זה עד - שאני הייתי בפיקוד, ראינו את זה ככה. זה גם הופץ ב"סלע", בכל מקרה, בכל האנפים - מאז שאני בפיקוד - מ-69 - בכל הזמנים ראינו. עכשיו דרך שנייה שראינו - זה ניצול אחת הפתחות דרך ב' - מה שנקרא, ניצול פיתחה אחת - פתחת קונייטרה או פתחת רפיד והפעלת מאמץ דרך אחת מהן. שוב - לא מאמץ לתפוס את כל רמה"ג. דרך ג' - מה שנקראת - הדרך המכסימלית של הסורים, אנחנו ראינו אותה - לקחת מאמץ של כל ה-סד"כ שלהם, לנצל הצלחה ולהיכנס לדרום - דרך פיתחת רפיד - לתפס את דרום רמה"ג, למעשה עד הירדן, ובצפון - דרך פיתחת קונייטרה. שוב מאמץ דיביזיוני, עד אזור גשר בנות-יעקב, וצפונה עד אזור גונן.

נ. כלומר שהפריצה דרך אזור רפיד - כודנא היתה בכל דרכי הפעולה האפשריות.

צ. בכל דרך פעולה אפשרית זה הופיע. פשוט - השטח חייב את זה. שטח שמאפשר פריסת שריון.

נ. האם אפשר לומר - האם היתה הצדקה לכך, שאנשים חושבים שמאמץ עיקרי ילך בגזרת קונייטרה?

צ. ברור. קודם כל - פיתחת קונייטרה, למעשה שם זה הציר הקרוב ביותר לגשר בנות-יעקב. גשר בנות-יעקב תמיד הערכנו, גם מתוך מה שאני ידעתי, מתוך נתונים שקבלתי, זה יעד, גשר בנות-יעקב שטח מפתח, עכשיו הערכנו שזה השטח הכי קצר ומשמש כציר עיקרי. אין שום סיבה - שלא ינצלו - אם השטח מאפשר, ואם הציר קצר יותר. יוכלו לנצל משם הצלחה, להפעיל מאמץ עיקרי, להגיע לגשר בנות-יעקב.

נ. זה גם כן, מצפון ל-107 או מדרום לקונייטרה?

צ. הפיתחה, לגבי מה שאנחנו רברנו, הולכת מתל-דהוד לחרמונית, שם השטח משורי, הוא הולך ועולה למעלה לאזור 109, שם השטח הולך ונהיה גבעי, ואז נוצר כל הרכס הזה - שמגיע עד אזור כודנא.

נ. אתה, בתור קמ"ג ודאי היית ער לעבודי המערך הסורי.

צ. כן.

נ. היתה כוננות שנקראת כוננות "כחל-לבן". מכיר את המושג? אני מתכוון לחודש מאי, האם חשבתם אז שתהיה לכם אתראה?

צ. ביום כיפור חשבנו שתהיה לנו התראה מוקדמת. אבל אני - מתוך ידיעת הצבא הסורי - אני זוכר אפילו. לא אשכח את הדבר הזה. התווכחתי עם ה-מח"ט וה-סמח"ט. אני אמרתי שהסורים יוכלו לקום, לנוע, לבצע התקפה, בלי שלמעשה יהיה לנו שום סימן התראתי.

נ. נגיע עוד לימם-כיפור. נקח את אפריל-מאי. האם אז חשבתם שתהיה לכם אתראה?

צ. אני הערכתי שתהיה איזו-שהיא התראה מודיעינית מגרמים נוספים. לא מתוך גורמים שבשטח.

נ. ביולי-אוגוסט, היה עיבוי גדול של המערך הסורי. בעיקר טילי ק.א?

צ. היה יוצא דופן בגזרה הסורית, דבר חדש לחלוטין.

נ. והאם, כבר אז חשבתם שתהיה איזו פעילות, וכדומה?

צ. לא.

נ. לאחר הפלת 13 המטוסים, זה היה כ-13 בספט', נדמה לי, נכנסתם לכוננות גבוהה. אבל עדיין היה נדוד 73 בקו?

צ. 74 בקו - 73 בעזרף, באימונים.

נ. ומתי חובא 53 לקו?

צ. זה היה בראש-השנה, היה סיור של שהב"ט בגזרה.

נ. אתה השתתפת בסיור?

צ. אני לא השתתפתי בסיור, ואז הודיעו שאין יציאות, חזר ה-מח"ט מהסיור ואמר שמכניסים מיד את גד' 53 לקו, הכניסו את גד' 53 וקבלנו את גד' 77 של קהלני, קיבלנו אותו, הוא הגיע, דבר ראשון שעשינו לו, אני עשיתי מבחינתי - חטיבה 7 לא הכירה את הרמה, עשינו מיד לכל המפקדים סיור, הוא נכנס ת"פ 188, הוא הגיע, עד הערב הוא הגיע כולו, ערב ראש-השנה, והתלבש על סנקים של גד' 39, נדוד מלואים, ה-ימ"ח, לכל המפקדים, עשינו במשך ראש-השנה - סיורים להכרת כל הצירים בשטח פנים, והכרת עמדות והשטחים השולטים, זה היה באחריותו, עשינו להם סיורים וודאנו שהם בקיאים ובכל הגזרה, לגבי הגדודים - כל נדוד עשה, יחד עם ה-קמ"נ הגדודי שלו סיורים, עוד פעם, וערנן, ביחוד אמור היה לגבי גד' 53 שתא היה באימונים והוכנס לקו, ולמעשה - אחרי ראש-השנה, ביום, יום ראשון של ראש-השנה, כולם הכירו את הגזרה טוב, הסיורים כוללים, קודם כל: נסיעה והכרה של כל הצירים האפשריים בשטח פנים: דרכי עפר, תואים, להגיע לכל מקום, הכרת עמדות, הרמפות לטנקים, עמדות הבלימה.

ח. של קפיטל?

צ. כן, למעשה הם שמשו תוואי שטח שטובים לבלימה, ולחגיע אליהם ולהכיר את קו הגבול ממול.

נ. הגיע נדוד 77, האם הוא תכנן התקפות נגד לפי המתכונת שדברתי אתך, שזה פירושו שטח השמדה, שטחים שולטים, אגודי כוחות?

צ. לא, ברוח כזה הוא לא.

נ. נפרסתם בקו, כאשר נדוד 53 בדרום, עם - 2 פלוגות מרוכזות בחרשניה, לצורך התקפות נגד?

צ. כן.

נ. האם הגדוד הזה תכנן התקפות נגד עם 2 הפלוגות האלה? גדודיות נגדיות?

צ. הוא תכנן, אבל לא בצורה שאתה מתכוון, הוא תכנן...

נ. הוא תכנן "קפיטל"?

צ. הוא תכנן גם התקפות נגד.

נ. של אגרוף, שתי פלוגות?

צ. אגרוף, שתי פלוגות.

נ. מעניין, ערד ארז לא סיפר לי על זה, אני יכול לשאול אותו עוד פעם.

צ. בקשת, שאל.

נ. ונפשי - תכנן שם בצפון?

צ. כן.

נ. והגיש את זה לאישור ה-מח"ט?

צ. הגישו את זה, שה-מח"ט קרא להם בשטח, אפילו בשטח, עשינו יותר מזה: אני זוכר, זה היה בראש-השנה, שנמרו להתפרס, אז אנחנו עלינו לשטח שם, לכל מיני תואים, על יד תל-ערא וליד הברסטר, ומכנגו שמה, והיה אם יפרצו במקום הזה אז פה נבלום,

אם פלוגה תבוא מפה, אני זוכר את זה, זה היה בשטח. אם פלוגה תבוא מדרום.

נ. אבל קהלני לא היה?

צ. קהלני לא היה.

נ. פאשר תכננתם, לגי דבריך, התקפת נגד חטיבתיות במסגרת "סלע". האם הגשתם את זה לאישור האוגדה או הפיקוד?

צ. כן. כלהגושא של "סלע", "צדר" ו-"הרל-ים", אנחנו הגשנו את זה לאישור האוגדה - והאוגדה אשרה את זה. היה אישור תוכניות.

ח. בשבועיים לפני המלחמה. האם נערכה איזה-שהיא קבוצת פקודות בדרג הפיקוד או בדרג האוגדה שבן-שהם השתתף בהם, והציג איזה-שהן תוכניות ואשרו לו אותן?

נ. אתה נעדרת בתקופה הזאת?

צ. בין ראש-השנה ליום-כיפור הייתי בבית-חולים ועד כמה שידוע לי - לא. 3 פעמים ביום הייתי מתקשר לחטיבה.

נ. מתי חזרת לחטיבה?

צ. חזרתי בערב יום-כיפור. ביום שישי. בשעה 8 - 9 בבוקר.

נ. מה שמעת? מה אמרו לך?

צ. אני לפני זה התעדכנתי בפיקוד כדי לדעת מה קורה, והתמונה שקיבלתי היתה, שהסורים נכנסו למערך חרום, מה שנקרא, פלוס תגבור רציני של סוללות הארטילריה ותגבור מערך טילי נ"מ, והתחיל להסתמן קירום וריכוז של טנקים. ביום שישי נערכה גיחה, ובגיחה הזאת קיבלתי את מפת הפיענוח. אז הבחנתי בדבר כזה: קדימה רוכזו פלוגות טנקים ושינויים משמעותיים בארטילריה - לא היו, רק ריכוז של פלוגות טנקים.

ח. הבחנת בריכוז מיוחד בגזרה הצפונית? הדרומית?

צ. לא בכל הגזרה, למעשה מה שיוצא דופן היה, סימן מעיד לנסיון לבצע התקפה - זה היה דבר ודאי כבר - זה הריכוז של פלוגות הטנקים, לקחו את הטנקים, ורכזו אותם פלוגות-פלוגות וקדמו אותם מרחק 3 - 5 ק"מ מהגבול. זה היה ביום שישי. בסביבות הצהרים, הגיעה מפת הפיענוח.

נ. וזה לדעתך בתור ראש חדסק" הסורי, לדעתך זה היה סימן מעיד למלחמה?

צ. סימן מעיד לניסיון סורי לבצע איזו-שהיא התקפה. עכשיו - אם זה מלחמה כוללת או... אין מספיק ידיעות רקע כדי לקבוע. היה לי ברור שאם הם רכזו, לפי הדוקטרינה. דיברתי שאלתי בפיקוד מה בדיוק הולך.

דברתי גם עם חגי. גם עם העוזר שלו מה הכתות. אז הם אמרו גם - שלפי הערכתם זה מתחיל ללכת פה משהו. משהו התקפי בסוף נעשה. משהו שחורג מיום קרב רגיל. משהו נעשה.

נ. אתה וחגי מן וגם עוזרו של חגי מן הייתם בהשקפה כזו?

צ. כן. בסך.

נ. אתה העדת בפני ועדת חקירה של אגרנט?

צ. כן. בפני אועדה עצמה לא - אבל בפני אבידר ועוד מישהו. 2 היו.

אני ראיתי מתוך זה - הכרת הדוקטרינה - והשמנים המעידים. יש בפיקוד, מה חיו הסימנים המעידים למתקפה כלשהי, ולא חשוב אם זה מתקפה כוללת או מקומית, אז זה ריכוז של הטנקים שלהם. אז דבר ראשון שראיתי - זה ריכוז הטנקים שלהם. בגלל אופי הפריסה שלהם, קשה מאד, כמעט בלתי אפשרי לקבל אינדיקציה מתוך הצפיות, וראיה בשטח. המערך ההגנתי

שלהם - לעבור למערך התצפית - הם יכולים לעשות את זה בין לילה שמתוך זה, היה לי נסיון שהם יכולים להיכנס למערך חרום ממערך רגיעה בלי שאנחנו נבחין בזה, נעים בלילה, בחושך בלי נשר בבוקר - אתה עושה ניחת צילום - אתה מוצא את המערך שלהם פרוס. הביסוי בשיירות, הוא כמעט אפסי.

ח. ההשקפה הזאת, שלתצפיות אין ערך מבחינת גילוי הכוונות וההכנות של המתקפה של הסורים: זאת היתה נישה כללית?

צ. תראה, זו לא היתה נישה. מתוך הניסיון מתוך זה שהכרתי את החומר שאני יכול לקבל מתצפיות: זה חומר אנושי, הכרתי את המגבלות שלהם. אם אתה, אתה לוקח אדם טוב שמכיר את הגזרה ובקי בשטח, אתה אומר לו: אני רוצה שאתה תקח ותבחון לי, תסתכל על נקודה מסויימת ותגיד לי מה השינויים, אז בסדר. אם אתה לוקח אדם שהוא צופה במוצב מסויים, זה סה"כ יכול להיות אדם שהתפקיד שלו זה לצפות והוא לא מבין שום דבר בדברים האלה. - אז הוא לא צופה כל היום.

נ. מה היה הלאה?

צ. מיום שישי? ביום שישי אחה"צ יצאנו עם ה-מח"ט, ביקרנו את החיילים בקו. בשלב הזה כבר עלתה חט' 7, ונאמר לנו שהחל מיום שישי בערב - חט' 7 תקבל בחזרה את הגדוד שלה - את גד' 77 והיא תהיה חט' להתקפות נגד פיקודית, ואנחנו נישאר עם 2 הגדודים פרוסים בקו. אז באמת, לפנות ערב נמרו להעלות את רוב חט' 7 למעלה. נמרו להעלות אותה ביום שבת בבוקר, אבל הם קבלו ביום שישי אחה"צ את גדוד 77 חזרה ובזה הסתיים החלק שלנו, שמה שאנחנו עשינו - ביקרנו בקו. עברנו בין כל החניונים, בין כל הפלוגות, מפקדים, שאלנו אותם שוב - מכירים את הגזרה? אחלנו להם חתימה טובה. בדקנו את הכוננות, חזרנו שוב על הפקודות שנתנו - וחזרנו בחזרה. ונכנסנו אצל ה-מח"ט. היה שם קצין ה-אג"מ היה שם ה-סמח"ט ואני, התחלנו לנתח, מה הסורים יכולים לעשות, מה בדיוק קורה, ונכנסנו לויכוח - אם יכול להיות איזה - שהוא סימן מעיד בשטח - אם יראו את התנועה הזאת קדימה - או סימנים מעידים שהסורים מתחילים להתקיף, ואז היה לי ממש ויכוח חריף עם ה-סמח"ט עם דדו ישראלי - הוא בא מהדרום וחשב שיהיו סימנים מעידים. אמרתי לו: אני מעריך שלפני שהם קמים, יוצאים מהקרקע ותוקפים, לא נדע שום דבר. כי יקדם לזה התקפה ארטילרית - ו-ח"א וישגעו אותנו לגמרי. אמרתי: זה דוקטרינרי - הם לא ישנו את זה. ויעשו את זה בצורה כזו. ולא יעזור שום דבר. והיה לנו הויכוח שנמשך בשבת בבוקר גם כן: אם יהיה סימן או לא יהיה סימן מעיד. צלצלתי ל-מטכ"ל, לחבר שלי, קוחי, בענף 5, לנסות לקבל ידיעות קצת יותר טריות - הוא הודיע לי למשל, שהמומחים הסובייטיים עוזבים את סוריה, והולך להיות משהו: זה היה בשבת מוקדם בבוקר, 7 או 8. אנחנו היינו בכוננות, לפנה"צ בשעה 10^{30} משהו כזה, בשבת, אמרו לנו שהפעם זה יהיה משהו יותר רציני ואני מתוך הידיעה שקיבלתי - שהרוסים הולכים וכנראה שהם הולכים למשהו רציני. מה בדיוק - אני לא ידעתי, אבל, לא חשבתי שזו מלחמה. מה שאני חשדתי, אני אגיד לך - מכל הידיעות שהיו לי ברמה החטיבתית - שהם מתכוננים לבצע איזה מחסף רציני. לנסות, להכנס עם עוצמה רצינית. אבל מלחמה כוללת - זה ביחד עם הזירה המצרית. לא. - מה שהיה למטה - אני בכלל לא ידעתי, הייתי מנותק לגמרי. לא קיבלתי שום ידיעות רקע שגם בדרום יש כוננות או דברים כאלה. למעשה בצפון - מה שאני הבנתי - זה היה כבר ביום שישי בערב, הולך להיות משהו רציני. מלחמה - לא. אבל ניסיון של מחסף גדול רציני או משהו כזה, זה אני ידעתי. בשבת אנחנו הערכנו שזה יתחיל בשעה 6 בערב, זו הפקודה שקיבלנו. אי לכן - בשעה 2 היינו צריכים לאייש חמ"ל בנפח. עד אז היינו בעלאקה. רק ה-חפ"ק

החטיבתי היה בעלאקה.

ח. למה הייתם צריכים לעבור לנפח? מה היה הרעיון?

צ. בנפח היה בונקר, במסגרת בונקר הפיקוד. היה לנו שם חדר, שם היתה כל מערכת הקשר שלנו, משם היתה הפקודה לנהל את הקרב. זה היה הנוהג בימי שלום מפקדת החטיבה בעלאקה, ובימי קרב עוברת לנפח. עכשיו - בחדר, ע"י הבונקר, עומד שם הטנק של ח-מח"ט, למעשה כל ה-חפ"ק שלנו מוכן לצאת לשטח, במידת הצורך. יותר מזה, בכל גזרה גדודית היה טנק נוסף מיועד ל-מח"ט. הערכנו, במידה שה-מח"ט יוכל להגיע יותר מהר. ה-מח"ט יכול לעלות עליו יחד עם ק. אג"מ ולנהל את הקרב בשטח עצמו. מה שאנחנו הבנו - לאור הפריסה, זה ביום שבת כבר - שאנחנו מיועדים לבלימה והלכה תמיד התחרות בינינו לבין חט' 7 ואני אמרתי ל-מח"ט "אתה רואה, - אנחנו נבלום ומי שיבצע את ההתקפה זה חט' 7. הם יזכו בתהילה". סתם, זוכר, אמרתי. אמר לי - "אל תדאג, כל אחד והמזל שלו". בשעה 12^{30} נסעתי לנפח כדי לבדוק... ביחד עם קצין הקשר חנן, אם הדברים מוכנים. הגעתי שמה. קצין אג"מ פיקודי, אורי, אמר לי לקרא מיד ל-מח"ט מאחר ואלוף הפיקוד נקרא ל-רמטכ"ל, ואלוף הפיקוד מבקש שחוא יבוא, כדי שה-מח"ט יהיה מפקד הגזרה, מאחר וחוא היה ה-מח"ט הכי בכיר. צלצלתי ל-מח"ט והודעתי לו שאלוף הפיקוד רוצה שחוא יבוא. ה-מח"ט הגיע ואלוף הפיקוד לא חיכח לו. טס ל-מטכ"ל, הוא הגיע ב-1^{30} בערך.

ג. אבל לך קצין ה-אג"מ אמר? אתה בטוח בזה שבן שהם יהיה מפקד הגזרה?

צ. מיליון אחוז בטוח.

ה-מח"ט הגיע בערך ב- 1^{30} ואמר לי לקרא לק. אג"מ שלנו - שהיה צריך להגיע ב-2. שלחתי את הנהג שלי לעלאקה, כמה דקות נסיעה. להביא את בני ק. אג"מ. בינתיים התארגנו - עשינו בדיקת קשר עם 2 ה-מג"דים. בדקנו שהם ישנם במקום בערך ב-10 ד' ל-2, לקחנו ופתאם הרגשנו מטוסים מעלינו, הפצצה עצומה... פתאם אתה מקבל דיווחים מהקו - שיש הפגזה.

ג. הפציצו את נפח גם כן?

צ. הפצצה והפגזה רצינית מאד. ה-מח"ט נתן פקודה להיכנס לעמדות תצפית מאחורי חרמפות, זאת אומרת - לעמדות בלימה להיות בתצפית, לא להיות עדיין בעמדות. מתוך ימי הקרב הערכנו שהעמדות יהיו מופגזות. לעמדות "קפיטל" - למעשה זה עמדות בלימה של חקו הראשון. המיקום של עמדות בלימה, להיות בתצפית, לא לפתוח באש, לפי פקודה. זה ניתן לכל הקו. נתנה פקודה ל-מג"ד, בערך בשעה 2 דווחו לנו מ-104 שכוח סורי בערך כ-12 טנקים פורץ בשטח "המיזערת" - בין 104 ל-105. קיבלנו דיווח שנכנסים טנקים סוריים. למעשה - הדיווח הראשוני שקבלנו - שיורים על 104 טנקים. אמרתי ל-מ"מ שמה שיכנס לעמדות, זו היתה עמדה 401, זו העמדה הזאת שנמצאת על הרכס ששולט על ציר סחריטה. המחלקה תכנס פה ובמידה ויזהו את הטנקים, לדפוק אותם... זה רכס ששולט על ציר סחריטה מדרום למוצב 104 שם היתה הרמפה המחלקתית. באזור הזה שבין 105 ו-104 קבלנו במקביל ידיעה ש-12 טנקים עברו את דרך המערות, חשטח שלא נצפה, אמרו ל-מ"פ פלוגה ה', שמו אבני, הוא נהרג, שיבצע התקפת נגד, וינסה לבלום אותם, חוא ביחד עם המחלקה שהיתה פה, פלוס ה-סמ"פ בצעו התקפת נגד מכיוון צפון, וחצליחו לבלום את הטנקים באזור חעלת ה-נ"ט. לא הצליחו להשמיד אותם. במקביל דיווח לנו יאיר שכוח סורי. כל חגזרה של יאיר. אבל בגלל שראינו את הגזרה הצפונית כשמי בעיתם: גזרה צפונית הגבול שלה חיה באזור 110, זה יצא מול תל-יזפוף, ראינו את זה כ-2 בעיות נפרדות מבחינת השטח. אחת פיזמת קונויטרה והשניה מורדות החרמון. אי לכך, מבחינת חלוקה, על השטח היה אחראי מג"ד 74, אבל חוא לא יכול לשלוט על מה שקורה בין 104 ל-106, בגלל אופי השטח החוריי. אי לכך לקחנו ונתנו

אחריות משנית ל-סמג"ד 74, שהוא יהיה אחראי על הגזרה שבין 104 ל-105. שמו נרשם יחסף והוא חי, פצוע. מסתובב ב-מסכ"ל באיזה מקום. אותו דבר עשינו בגזרה הדרומית: מג"ד אחד לא היה יכול לשלוט על כל הגזרה, אי לכך את הגזרה של פיתחת כרדנא נתנו ל-סמג"ד 53, שמואליק. הוא חי, פצוע קשה נפגע בראש, עכשיו, בגזרה הזאת, במקביל, יאיר דיווח לנו שהוא מקבל התקפה לעבר 107 - טנקים ו-חי"ר.

ג. כאן 104 ובאזור בין 104 ל-105 תקפו כ-2 פלוגות טנקים.

צ. לא תקפה למעשה פלוגת טנקים. פלוגה פלוס. סח"כ כדי להבין את ההערכות בקו ככה: בכל גזרה חטיבתית לפי התקן היו צריכים לחיות 31 טנקים. בקו עצמו ובכל גזרה היו בין 50 ל-60 טנקים. בכל גזרה חטיבתית.

ג. אני הבינותי שכל גדוד טנקים חוגבר במקום 31 ל-41 (תרשום לורא את זה).

צ. במקביל, ובכל הגזרה באזור 111 התחילה גם כן התקפה כזו - טנקים בודדים.

ג. אמרנו ככה. התקן היה ידוע לנו. לפני המלחמה שבכל חטיבת חי"ר סורית היו 31 טנקים. נאמר לי שבמלחמה היו 41 טנקים.

לפני המלחמה מה שקרה ככה. בגלל חמלאי העצום הזה של טנקים, שבחטיבות ח-חי"ר היו טנקים שנפלטו מעוצבות השריון. או כעובדה - בקו היו כ-50 - 60 טנקים בכל גזרה של חטיבת חי"ר. כל מח"ט היה צריך לחלק את הטנקים איך שהוא רוצה שמתוך זה ריכז גדוד טנקים - 31 טנקים, ואת יתר הטנקים, שם אותם בקו, טנקים ישנים, לא טובים, - 34 קבר אותם בעמדות - שם אותם בקו כטנקים נייחים. עכשיו - קרה מקרה, ועוד טנקים נקלטו. מה לעשות אתם? - אז היה מכניס אותם שוב-פעם לקו. ואז מה שקרה הם יצרו סה-כ מסגרת של עוד כפלוגה נוספת. את הפלוגה חנוספת הזאת הכניסו במסגרת גדוד הטנקים. בכל חטיבה זה היה אחרת, בחלקם זה בקו, קבור, בחטיבה אחרת זה מרוכז בפלוגות מאחורנית - כמו בדרום - חט' 61, או 112. ה-100. האחרונים שנשארו בצבא חסורי - שמו אותם בקו. היתה לנו ידיעה לפני המלחמה שהם ינועו על גבי משאיות ויתקפו מחן. והנה במלחמה ראינו שיירה של משאיות ליד מוצב 109 עם טנקים, ואני דברתי עם יאיר נפשי בקשר. והוא אמר לי: "בדיוק כמו שאמרת לי" ואז הם רפקו את השיירה חזו. בכל מקרה ש-חי"ר תקף - תקף רגלי, או שחלק עם נגמ"שים. היו כמה נגמ"שים, משאיות... אבל את ההתקפה בצעו רגלי. בשלב הגבול הם תקפו רגלי בין הטנקים וזאת התמונה שהצטיירה למעשה בקו. טנקים תוקפים, ואחריהם, או איתם ביחד נע חי"ר. אז פה אמרנו - בין 104 ל-105 היתה כפלוגת טנקים... מוגברת. רק רגע. בוא נראה - זו תמונת מצב אחרת שהיתה שב-107, פה, על החציר, נעים טנקים, עם חי"ר. ב-111 יש איזה 20 טנקים. נעים פה על החציר. ביתר הגזרות - חמגזה. אין שום דבר רציני, בגזרה הדרומית, מאחר וירו למעשה, לחצו על מוצב 104, ב-105 גם ירו ב-107 גם ירו. העתודה היחידה שהיתה לגו פה בגזרה היתה פלוגה ב' שהיתה בצומת וואסט. שלב ראשון - ה-מח"ט נתן פקודה, פה יש לי את לוח הזמנים, ואקרא, תוך היומן... בערך בשעה 2^{30}, 2^{45} גדוד טנקים פתח באזור כרדנא. בצפון - היתה תמונה כזו - שתקפו, אי אפשר היה לחוציא את הטנקים מתוך העמדות.

ג. שתקפו, איפה?

צ. באזור 104, 105, 107 למעשה -כל הפלוגות, כל המחלקות שהיו ערוכות בתוך תרמפות המחלקתיות האלה, לא יכלו לעזוב את הקו. אם הם היו עוזבים את הקו - אפילו טנק בודד יכול להיכנס ולכבוש מוצב. הם ישבו וחגנו למעשה על המוצבים ועל ציר הפריצה האפשריים. עכשיו בגזרה חזו - בין 104 ל-105, שפרץ הכוח חזה, מה שאנחנו עשינו - העברנו את הפלוגה שהיתה בצומת וואסט, כפלוגה להתקפות נגד, העברנו אותה לאזור צומת מאנסורה - כאבל-וואדה לצומת 107, שפלוגה נוספת שהיתה לנו כעתודה באזור - בית-החזית בקונייטרה, לא הזזנו אותה -

עמ' מס 1

אותה השארנו כפלוגת עתורה להתקפות נגד במרחב פיתחת קונייטרה. את הפלוגה הזאת הזנו לצומת 107, מה ש[illegible]רא, צומח באב-ער-מנצורה וראינו שה-מ"פ לא מצליח לבלום את 12 הטנקים האלו, סה"כ חיו 3 טנקים שיכול היה לשחק בהם בהתקפה מול 12 טנקים. והם כבר הגיעו לקרבת תעלת ה-נ"ט, מה שיצליח רק לבלום אותם. התקפה עליהם, הוא לא יכול היה לעשות, מאחר וב-104 לחצו כמה טנקים, ככל אופן יכו. על 105 גם כן לחצו. הסורים ניסו לפרוץ מדרום ל-105 בבקעה של ברקעתא. ה-מח"ט החליט לבצע התקפת נגד על 12 הטנקים האלה עם הפלוגה, שהיתה בצומת 107. הוא הזיז את הפלוגה שבפיקוד אבנר, פלוגה נעה באזור החרמונית, על דרך העפר שמקבילה למעלות החרמונית ועל הציר ל-105, השאיר מחלקה באזור 105 כעתודה, ו-2 מחלקות הוא תקף על תעלת ה-נ"ט. והצליח להשמיד את 12 הטנקים האלה. במקביל לתקיפה הזו, קבלנו דיווח מיאיר שמתרכז כוח של כ-20 טנקים באזור אופאנה - תל-צאחי, במורדות תל-דאד. הכוח הזה מנסה לחדור ועובר את שטח ההפקר. פה לא היה לנו למעשה שום כוח שיכול היה לבלום. במקום הזה באזור שבין החרמונית ותל-דאד ואופאנה ראינו את זה כשטח השמדה, שטנקים אפילו יכנסו לתוך שטח ההשמדה, לבקעה, בכל מקרה נוכל לתפס את האגפים השולטים, של כוח עתודה ולהשמיד אותם. בתוך הגיא נקרא לו - עמק הבכא...

ראינו את השטח הזה, של עמק הבכא הזה, ראינו בכל מקרה נוכל לתפוס שטחים שולטים וכך לתכנן צירים, איך לעקוף את כל הגבעות של תל-מאספי דאל-אברהים והחרמונית, ולהגיע בהתקפות נגד אל עמק הבכא הזה. המחלקה הזו, המחלקה שנשארה כעתודה באזור 105, ירדה מיד, תפסה את הרכס, שנקרא הרכס 501 ט' ל-2 רמפות שבנינו לבלימת מול אפשרות העקיפה והנעת סורים מדרום ל-105 ומאזור בוקעתא. המחלקה הזאת, הגיעה מחלקת העתודה של אבנר, הגיעה לרכס של 501 ט'. מורדות תל-ורדה, והתחילה לבלום את הכוח שהגיע כבר לדרך המערכת. כשאבנר גמר את הבלימה, והשמיד את הטנקים, ה"מח"ט נתן לו פקודה, לרדת דרומה ולהתייצב על מורדות תל-ורדה, ולבלום, לנסות לבלום את הטנקים שהגיעו לתעלת ה-נ"ט. עכשיו אני חוזר שלב קודם: מאחר וה-מח"ט היה מפקר הגזרה ולמעשה בשלב הזה, התמונה שהצטיירה לי: [illegible] כזו - בגדוד טנקים תוקף באזור 111, והטנקים, הפלוגה שנמצאת על רכס 111 מצליחה לבלום בפיקוד סמג"ד 53, מה שאמרו שזה "מטורף" ויורים, והם לא מצליחים לעבור. ממש עושים שדה קטל. הפלוגה הנוספת שהיתה באזור חרשניה, הוכנסה לעבוי מערך באזור ציר הנפט, שוב, ערכנו כבר את כל החטיבה מכסימום והרגשנו שאזור ציר-הנפט - 116 הוא דליל קצת לקחנו את הפלוגה הנוספת שהיתה בחרשניה.

נ. הפלוגה השניה?

צ. פלוגה ב. היתה פלוגה ג', נוספת. היו 2 פלוגות בקו, פלוגה ג', הכנסנו אותה לעבות מערך באזור ציר הנפט. כך שכל הפיתחה היתה סגורה. יאיר נתן הוראה לאבנר - להתחיל לדפוק פה את טנקי הגישור, באזור תעלת ה-נ"ט. באזור 105 ובאזור עמק הבכא והם התחילו לדפוק את טנקי הגישור. בשלב הזה הערכנו שפה נוצר לחץ. שחצי שעה, בסביבות 30 3 אחרי ש-20 טנקים האלו, פתאום הגיעו עוד טנקים והיה מצב שהיו פה 40 טנקים - למעלה מגדוד טנקים עם טנקי גישור ועם בלים הנדסיים - ואחריהם טרקטורים וכולם התרכזו ונכנסו לאזור עמק הבכא, לא חששנו כל כך. מפני שנכנסו לתוך גיא הריגה שאנחנו שולטים עליו, ממורדות 106 וכבר שלטנו עליו. בשלב הזה, ה-מח"ט, נתן הוראה ליאנוש, בקשר להזיז 2 גדודים שלו, להזיז אותם לאזור צומת וואסט, יאנוש לא ידע שה-מח"ט קבל להיות מפקד הגזרה הוא אמר"ת פתאם אתה נותן לי פקודה כזו? אני ת"פ הפיקוד". אני ראיתי דבר כזה. אמרתי ל-מח"ט: תגיד לאורי שיתן את הפקודות. שיתחיל

לדבר בקשר - חבל, אורי שמחוני תפס את המקרופון ונתן את הפקודות לפי הנחיות של ה-מח"ט, שלא יצטרכו להתווכח בקשר מי נותן את הפקודות - אז אורי נתן את הפקודות ואז אמר לו - 2 גדודים שלו, לעכב אותם בצומת וואסט ואת גדוד 82, להשאיר בסינדיאנה לטובת הנזרה הדרומית שבשלב הזה היתה שקטה, פרט לאזור מוצב 111, הלחץ היחידי היה באזור 107. נוסף לזה, פתאם דווח על שיירה של כגדוד טנקים, פלוס כל הרכב הזה שציינתי קודם שנע לעבר 109.

נ. 2 גד' חטיבה 7 אלו, באיזה שעה הופעלו?

צ. בטביכות השעה 2^{45}. בשלב ראשון נתנו להם את הפקודה להתרכז בצומת וואסט לא להגיע קדימה. לא ידענו מה עומד לקרות, ולא חשבנו שהמצב רציני עד כדי להכניס אותם קדימה הצטיירה תמונה שהסורים שפרצו באזור תעלת ה-נ"ט נבלמו.

נ. אתה חושב שגדוד 74... לבדו כלם האוייב בגזרה זו?

צ. עד שעה 5-6 לערך מי שעמד בקו ולחם, זה רק גדוד 74 - בצפון וגדוד 53 - בדרום.

ח. למה בן-שהם דוקא רצה לשלוח את חט' 7 צפונה?

צ. בהתחלה כל הלחץ, היה בצפון בדרום לא היה. וראינו פה - ציר פריצה, והיה אפשר להעביר אותם לכל מקום אפשרי, על הציר.

נ. כולל דרומה?

צ. ברור, באזור 109 נסע לבצע התקפה איזה-שהוא גדוד, בערך גדוד טנקים, משהו כזה.

נ. מתי נכנסו 2 הגדודים של חט' 7 לפעולה?

צ. לפי הערכתי נכנסו לפעולה ממש לא לפני שעה 5^{30} - 6 שבשלב הזה הם תפסו את הרכסים של הר החרמונית, מאחורי גד' 74. ה-מח"ט לא יכול היה מבחינת שליטה לתת פקודות לכל הגזרה. ואז מח"ט 7 קבל את הגזרה הזו באותו שלב הגיע גם האלוף והוא אמר לחלק את הגזרה לחצי, חט' 7, גזרה צפונית, מ-110 וצפונה עם הגדוד שבקו גד' 74 וחט' 188 אחראית על הגזרה הדרומית, מ-110 דרומה עם גד' 82.

ח. מי שלט במשך הזמן הזה על המוצבים ה-חי"ר?

צ. 820. כשהיה קשר, הפקודות שהיו - במידה ויש קרב, אפילו יום קרב, או כל דבר, שהוא - המוצבים עוברים ת"פ הטנקים. עכשיו מה שאני אגיד לכם. לתאר את הרגע הזה כל המזל היחידי שלנו היה - זה, אני חוזר למשמעת הזאת של השריון. באותו רגע, אני חושב שהפקודות והדברים שנתנו בצורה הברורה, איך אפשר היה לתת בלחץ הנוראי שהיה שמה, שכולם באים להאזין לשריון. למעשה אלו היחידים שהיו יכולים לדווח ולקבל תמונת מצב. קריאת הקרב למעשה, קבלנו אותה אך ורק מהטנקים, החברה שנלחמו בקו. מהמעוזים גם קבלנו דיווחים אבל את רוב הדיווחים קיבלנו מהטנקים. וקיבלנו מהתצפיות ארוכות טווח, כמו החרמונית או תל-פארס. ב-7 בערך, יצאנו לשטח עם נגמ"ש. הטנק של ה-מח"ט היה בחרשנייה. חיכה ל-מח"ט בחרשנייה. בגלל ההתברברות של גדוד 82 ושהם לא ידעו בדיוק את המקומות, אני החלטתי, לקחתי את ק. סיור - ספי, ועוד ק. מילואים, נענו על ציר הצפט והגענו לג'וחאדר, הכוונה ששם ראינו את מוקד הבעייה, ולנהל את הקרב מתוך ראיית השטח. כאן התחילה התחמושת להיגמר מאחר והחברה ירו כמו מטורפים, דבר-שני, התחילה החשיכה. והפתרון בהתחלה לחשיכה - היתה תאורה. כל מקום שפרצו טנקים היינו מרימים פגזים - ה-מג"ד, או ה-מ"פ או מפקד הנזרה היה מבקש תאורה והיינו מרימים תאורה וכך החברה היו רואים ויורים - בתאורה הזאת. שלב לפני שיצאנו נפצע סמג"ד 53, שהיה ב-111 נפצע ופונה אחורנית והמפקד באזור הזה נשאר סמ"פ. באזור 111 נשאר סמ"פ. חשבנו הפגזה מה זה הפגזה, זה לא מילה איפה שנעצרנו. עברנו את התל לכוון ציר הצפט, את התל עברנו,

חטפנו הפגזה. זזנו אחורנית - איפה שהיינו הספנו הפגזה.

ח. ה-מס"ח - היה אתכם?

צ. ה-מס"ח לא ה[illegible] אתנו. היה מס"ח אחר - הוא היה מס"ח של כל הגזרה. הוא נשאר בנפח. הוא גם הי[illegible] מס"ח חטיבתי, וגם [illegible]"ח של הגזרה.

ח. הוא נשאר בבונקר - למרות שאז כבר היה ה-מת"פ בבונקר?

צ. כן.

ח. היה איזה שקול בעניין הזה?

צ. לא ידוע לי.

צ. עכשיו: חטפנו את ההפגזה וראינו שאי אפשר להתקרב לקו. אין שום אפשרות לעבור את קו - את קו רפיד וגם במקום שהיינו, חשבנו שמרבים בקשר, מאכנים אותנו, ואנחנו חושפים ארטילריה. אי אפשר היה לעמוד לתת פקודות.

נ. כל מפקדת החטיבה נסעה על נגמ"ש בודד?

צ. לא היה יותר. להכניס זחל"מ לשטח כזה? לא היה יותר זה מה שהיה.

ח. וגם לא היה טנק? איפה הטנק של הגשנירה?

צ. הטנק היה בחרשנירה. תיכף אני אגיע לטנק הזה. שהתחלנו לחטף את ההפגזה, ה-מח"ט קרא מיד לטנק שנשאר בחרשנירה עם החוליה הסכנית - שיבוא לקראתו על ציר הנפט, פה ראינו שאיפה שזזים - אי אפשר בכלל לתת פקודה. כל הזמן צריך להיות סגור. ואי אפשר לתת סגור - ולנסות להעריך את המצב. נענו אחורנית על ציר הנפט - עד שהגענו למקום צומת ציר הנפט-ציר המים. כבה הוא נקרא. הארטילריה לא הגיעה אלינו. ופה עשינו למעשה את הערכת המצב הראשונה לגבי מה שקורה בשטח. הגזרה היתה כבר יותר מצומצמת, והתחלנו לקרא למעשה את הקו. ב-111 התבררה לנו למעשה תמונה כזו: התברר, פה שולטים. אף טנק סורי לא הצליח לעבור - אל הכביש. אבל מה כן - הצליחו טנקים להכנס מדרום, עובדה ש-מג"ד 82 נתקל בהם באזור, מצפון לתל-פארס והשמיד אותם, באזור ציר הנפט - הסורים תוקפים. במקביל התרכז איזה כוח נוסף באזור 116 אמנם יש לנו כוחות באזור תל-סאקי, אבל בגלל שהם לא מכירים את העמדות - הוא לא מצליח לחסום באש את הפיתחה הזאת: בין הקניון ובין השטח שלנו. בשטח הזה של 114 וכל הטנקים שלנו - כבר אז, אותו שלב טנקים התחילו להיפגע. ידענו שיש לנו הרוגים. שכחתי להזכיר: לפני זה, בשעה 6 בערך, הגיעו 4 טנקים לנפח ונוסף ל-4 טנקים, הגיע ה-מ"פ - מ"פ ז', היה בכניסה לקורס מ"פים, צביקה, הגיע לנפח וסוכם שינסו לתקן את הטנקים האלה שהגיעו עם נפגעים -והוא יפקד על הטנקים האלה. והטנקים האלה 4 הטנקים האלה יהיו עתורה של ה-מח"ט להתקפות או לעבוי מערך. 4 טנקים, פשוט מאד לא היה יותר. התחלנו לנסות להעריך מה שקורה - זו התמונה שהתקבלה. דבר נוסף שפה התחלנו לשים לב - זה שנגמרה התחמושת לחברה. היו דרגים. עמדו אחורנית. אי אפשר היה להתקרב אתם לקו. היתה הפגזה נוראית על כל הצירים מלבד - טנק או נגמ"ש - לא יכולת לנסוע. הפגזת תופת. והכל היה - או על זחל"מ או על משאית ריו להכניס דבר כזה... ניסינו לעשות דבר אחר: לשלוף טנק מהקו - כדי לתחמש אותו - אחורנית. ה-מח"ט אמר לעודד לנסות לעשות דבר כזה, הוא אמר שהוא ינסה לעשותניסה להזיז טנק אחד באזור ציר הנפט, אמר - מזיז טנק - הם כבר מתקדמים הסורים. כל טנק - כרגע חשוב במקביל על ציר הנפט, הגיעה שיירה של תחמושת שבכל זאת אמרנו, שנגסה בכח להכניס. שיירה של תחמושת עם קמב"צ 820. הוא נע על הציר. אמרנו - בוא ועצור אותה קדימה - אל תתקדם ונגסה לשלוף טנקים אחורנית. פתאום אנחנו רואים בא על ציר הנפט טנק - היה לילה, בא על ציר-הנפט

טנק ונעמר 15, 10 מטר באיזה קפל קרקע על ירינו, שאלנו את עדד: תגיד, אתה שלחת טנק אמר - "אני אברוק". בדק:- אצל הכוחות - "לא שלחתי אף טנק". טענו - זה בטח איזה טנק שברח. אמרנו ל-קמב"צ של 820 - אמרנו לו - תשמע - תגש לטנק, תקלל אותו - שלח אותו לעזאזל. איך הוא לא מתבייש לברח מהקרב, מה יש, יש לו פצועים? - שיביא את הפצועים ויחזור לקרב. ההוא יורד, פרייר, יורד מג'יפ. הולך ככה על צידי הנפט. הולך לטנק ההוא - אומר לו - זוז, חמור, מטומטם. תחזור בחזרה. ה-מח"ט אמר שתחזור לקו: פתאם הוא בא בריצה אומר: ה-מח"ט, זה טנק סורי! או שהוא נבהל מהצעקות של ההוא, או שהוא נבהל מאתנו. בקצור: ההוא לא ירה. סגר מרפים וברח. אבל מה שכן זה הדליק לנו אור ארום והתבררה לנו תמונה שיכול להיות שהסורים פרצו בין מוצבים בין מאחזים שלנו, שהטנקים שלנו היו, ולא קבלנו דווח. והיתה אפשרות כזו. דבר ראשון אמרנו לו: גיורא: קח את החברה, את השיירה, היו עוד חברה מ-חת"מ, ושמענו אחרי זה שפשטו על סוללת תותחים באזור תל-פארס, אמרנו לו: גיורא קפל את כל השיירה שלך ותעוף מיד לנפח. הוא לקח. קפל את השיירה. עבר, פתאם - הוא מודיע בקשר אומר, חברה, בצומת - ציר הנפט-חרשנייה - יש פה המון טנקים. אני יודע שזה לא טנקים שלנו. מאחר ואין לנו יותר טנקים ותזהרו. אני הצלחתי לברח עברתי ביניהם - אני לא יודע איך.

נ. באיזה שעה זה היה בערך?

צ. זה היה בשעה $8.^{00}$ - $8.^{30}$ בערך. עכשיו בשלב הזה, הטנק של ה-מח"ט הצליח להגיע אלינו ואמר שגם הוא עבר בין טנקים והרבה רכב והוא לא יודע מה הבנו, זה אמת כבר את הספור ואז אנחנו תפסנו וראינו שקרה כאן דבר כזה. כוח סורי, איזה שהוא, בסדר גדל חטיבתי, 50 טנקים יכולים להיות יותר, נמצא באזור חרשנייה, פה מאחורינו. איזה שהוא כוח טנקים חדר באזור 110 ונמצא באזור 116 מאחורנית. ומ-111 התחילו להודיע לנו שיש איזה טנקים שהצליחו לעבור בכל זאת. ונעים צפונה. ה-מח"ט בקש מאלוף הפקוד - שיתנו לנו עוד איזה 2 פלוגות מחטיבה 7 בצפון מאחר ופה יש מאמץ עיקרי. מח"ט 7, אמר שהוא לא יכול מאחר ושמה הוא מסתבך באזור 109, והוא לא יכול לתת אף כוח. ה-מח"ט בקש עוד. אמרתי ל-מח"ט "מח"ט, תדע, פה בגזרה הזאת, פה חוסמים התקפה רצינית. למרות שלא ידעתי מה שהולך שמה מבחינת עוצמה. מוכרחים פה עוד כוח. בקיצור - מח"ט 7 אמר שהוא לא יכול לתת יותר, לא נותן את הטנקים.

שנתנו פקודה לתת - אמר "לא נותן". אז בסוף אמר אורי - לא.

ח. ומי נתן לו פקודות לתת?

צ. או אורי או אלוף הפיקוד. אני לא יודע מי נתן, האזנתי ברשת הפיקוד.

ח. ושמעת שנותנים פקודה ל-מח"ט 7?

צ. שנותנים לו - והוא אומר שהוא כבר שלח את זה, הוא אומר שהוא לא יכול לתת, כי הוא מסתבך שם והתחיל לפרץ גם מהצפון בגזרה הצפונית.

ח. ובסוף הפקודה בוטלה?

צ. בסוף הפקודה בוטלה. ואז - למעשה, מה נשארנו. ואז נוצר מצב כזה: טור הכה פה, וידענו שפה על הציר, לכוון נפח, אין יותר שום כוח שיגן ידענו שאין יותר כוחות. שאלנו - מה עם כוח צביקה? ה-סמח"ט, שלנו הגיע לנפח ואמר - כוח צביקה עומד לצאת לדרך. הודיעו שהוא יצא. אמור לו שיזהר. שיש כוח שבא מולו זה הדרגים שלנו עם גידרא, קמב"צ 820. הוא עבר אותי - אומר "עברתי אותו". לו - תזהר, יש כוחות באזור הזה, תהיה אתם במגע - ולא שאלנו אותו כמה טנקים הוא מונה. אולי הגיעו עוד טנקים או לא הגיעו. טוב, צביקה מודיע "כאן צביקה - יצרתי מגע". חשבנו שהוא עם 4 טנקים, או

אפילו יותר - אם חגיעו טנקים בודדים, וחוא בולם אותם. זאת אומרת לכיוון נפח העסק נבלם. לפני זה חיה ויכוח ביני לבין ק. חקשר, לחזור אחורנית או לא לחזור אחורנית, בסוף אמרתי: אני שקלתי להשאר במקום, שבמקום אפשר לנחל את הקרב - להיות קרוב לפוחות לנסות לאתר מה קורה. ופה הזכרה התחילו לבקש תאורה. אמרו שהתחילו לעבור אותם חטנקים וחם לא רואים אותם, חם לא יכולים לירות בחם. בקשנו תאורה וחתחילו להגיד שחתאורה נגמרה, אין תאורה, ובמלים אלח ה-מח"ט התחיל לעודד אותם, אמר: חברה תחזיקו מעמד, תנסו לבלום אותם בכל מחיר, מה שאלוף חפיקוד אמר - וזח מה שאמר ה-מח"ט ממש במלים, נסח לעודד את החברה. בשבשלב חזה איחרנו שוב 2 אזורים - זה חיה באזור 111- מדרום ל-111 ובאזור ציר ותפט, באזור ג'וחדר,חכוח נבלם. עברו את דרך המערכת, אבל נבלמו בתעלת ח-נ"ט. 116 ניסו לבצע עליו התקפה של טנקים בודדים, ועכשיו אני אומר, לצערי, המחלקה שהיתח מאחורי כבר מזמן באה לטייע לו במקום להשאר אחורנית ועובדה חיא שכל חמחלקה, למעשח כמעט - בולח הושמדח - מלבד טנק אחד, והמוצב לא נפל, גם אחרי המלחמה, ואמרנו לטנקים, נשאר טנק אחד מקולקל, 2 טנקים הושמדו, שיקח את כל האנשים שנשארו ונעלה לתל-סאקי לעמדות פה, לעמדות הטלע הישנות. בשעה 10 - 11 הודיע לנו מג"ר אל-עלי (מג"ד 50) שיש סוריים, שיש טנקים סוריים באזור אל-עלי. השטח באל-עלי הוא צואר בקבוק בין שני קניונים, שלחנו מיד מחלקת סמג"ד 82, חוא הגיע למבואות אל עלי, והוריע שיש שמח כמח טנקים ושיורים עליו בזוקות מכל הכיוונים, הוא לא מצליח להתגבר. אחר כך הפסקנו לשמוע אותו בקשר. באותו שלב צביקה הודיע לנו שיורים עליו מכיוון דרום, והמשמעות היא - שהסורים כנראה הגיעו לאזור ציר-המפלים.

נ. איפה זה ציר המפלים?

צ. שזה ציר מקביל ממערב לציר-הנפט. בשלב הזה, עשינו הערכת מצב, היה לנו שם טנק ו-נגמ"ש, כדי לנסות לצאת אחורנית. לא ידענו בשלב הזה שנפח עזבו. - לא היתה לנו ברירה.

נ. מתי עזבו את נפח?

צ. ה-חפ"ק הפיקודי עזב במשך הלילה. אנחנו את זה לא ידענו מה שנשאר - זה קצין ה-אג"מ, ה-כמו"ס, כל הזמן דבר אתנו - אבל מה שקורה - לא ידענו, חפסנו דרך לנסות לצאת אחורנית. לפני זה אלוף הפיקוד אני זוכר, אמר: לא לתת לסורים לעבור אפילו מילימטר אחד את קו הגבול, להשאר, לא לאפשר להם לעבור את הקו.

הקו הסגול - זה למעשה מה שהנחה את כולם. גם בסיור בקו, וגם פעם אחרונה בצהריים, ביום כיפור, שהוא נפגש עם ה-מח"טים, לא לתת להם לעבור את הקו הסגול.

זה נגד את התפיסה בשטח ואז אני...

נ. מה זאת אומרת - "נגד את התפיסה בשטח"?

צ. נגד שם את החטיבה כטנקים, אם אתה רוצה לנסות לעשות משהו - א. תעשה התקפת נגד זאת אומרת - לרכז עוצמה ולפעול כעוצמת טנקים - מה פה קרה - פה קרה שנשארו טנקים בודדים, בקו, אז ברור, כמות גדולה של טנקים עוברת אותם, הם לא יכולים להתמודד מולם, מה שקרה שהפכת את הטנקים לתוחתי נ"ט, משהו כזה. במקום לקחת לרכז עצמה, ושהחטיבה תעבור כחטיבה, בהתאם לכל הפקודות, אבל לא היה כח אחר, אני אמרתי ל-מח"ט אם היתה לנו אפשרות להוציא את הטנקים אחורנית ולהתחיל לשחק אתם - להשאר בקו, זה למעשה היה כבר מאוחר, ומה שעשינו ניסינו להחלץ, נחלצנו על דרך-המים, ועל כל מיני דוכים ותושות שפרצנו ולמעשה הכוונה שלנו היתה לנסות לבוא מעלה-גמלא, ולחזור בחזרה לנפח ולהתחיל לנהל שוב את הכל מאחורנית ולא אנחנו חפ"ק בתוך, שצביקה נמצא פה על ציר-הנפט,

והוא בולם. הוא נלחם אתם והכל בסדר. הגענו לאזור מזרעת קונייטרה ופה זיהינו טנקים לא רצינו לקחת את הסיכון לנסות לפרוץ לרכס נכנסנו פה באיזו שהיא דרך. אמרנו - נחכה פה עד הבוקר - ונגהל את הקרב פה מאחורנית מקום שקט - ננהל את הקרב. פה התחילו ממש, בקו התחילו לנסות לבקש עור תאורה ועור תאורה ואז נגמרה התאורה. - הערכנו שחטיבה נמצאת באזור תרשנייה-ציר הנפט, הצטיירה התמונה הזאת שבאזור 114 לא פורצים. באזור 111 נשארו לנו למעשה לפי הערכה שלנו, איזה 4 - 5 טנקים. ש-מ"מ פקד עליהם ונהרג יותר מאוחר. עם עוד מ"מ אחד בשם ברקוביץ. התחמושת הלכה ונגמרה. בכל זאת - בלמו את הציר. הם לא הצליחו לעבור בציר כודנא הצליחו לעבור מדרום לו, באזור ציר הנפט. מאמץ סורי שמנה בערך 80 טנקים - הגיע לחעלת ה-נ"ט. ה-מח"ט נתן אישור.

נ. מתי זה היה? בלילה?

צ. בלילה. אני מדבר עכשיו על 12 בלילה. ה-מח"ט נתן אישור ל-4 טנקים שנשארו על ציר הנפט לסגת אחורנית ולתפוס קו חדש באזור תל-ג'וחאדר.

נ. איפה היו 4 טנקים האלה?

צ. הם היו על רמפות בשני צידי ציר הנפט על תעלת ה-נ"ט. על יד הגבול במקום שמסומן במפה בארום ונשארו שם עד הלילה.

נ. הפריצה דרך ציר הנפט נעשתה רק בחצות?

צ. רק בחצות. גם בחצות לא הצליחו לעבור. באזור עמדת האו"ם שמדרום ל-15 עמדה פה מחלקת טנקים. עכשיו - הסורים פרצו למעשה בין תל-דריה, 115 וציר הנפט. באזור הזה הם פרצו. הגיעו עד תעלת ה-נ"ט. החברה שהיו פה בלמו אותם. עד שנשארו בסוף 4 טנקים. מ-נד' 53. הסורים ניסו לגשר מצפון לציר הנפט - לעקוף את הטנקים שעמדו על התעלה. ואז החברה שעמדו פה, ב-115, השמידו אותם. טנק הצליח לעבור, טנק ראשון הצליח לעבור את הגשר, הבחור מפה ושהספור שלו ספור מאלף מאד, דפק את הטנק ואת הגשר ולא עברו. פה נמשך הלחץ על ציר הנפט. בלילה הם כבר לא יכלו להחזיק מעמד, היו כ-80 טנקים - סורים ומולם 4 טנקים - כמעט בלי תחמושת, ה-מח"ט אמר להם לסגת אחורנית לאזור תל-ג'וחאדר, בשעה...1 זה היה בערך פעם ראשונה נודע לנו שצביקה נלחם עם טנק אחד. מה קרה - הוא נכנס על ציר הנפט, ואז הצליחו להגיע כוחות ראשונים מ-179 טנקים בודדים. הם לא השתלבו אתו, בגלל זה שהם לא הכירו את השטח, והפגז הראשון שירו דפקו את הטנק שלו. הוא עבר מיד לטנק אחר, ואמר לטנק הראשון - שיעשה "חיקוי מפקד". מה שהוא עושה - שהוא גם יעשה. בינתיים החברה המילואימניקים הוא לא ראה אותם. נעלמו בסביבה. פתאום מסתכל אחורנית וראה שהוא לבד. הוא הודיע לנו על כך, אך אמר ל-מח"ט - אל תדאג, יהיה בסדר, אני אדאג אני נמצא על הציר. זה בסדר, הוא התחיל להשתולל שם מאחר והוא הכיר את השטח הזה "על כף ידו". אחרי זה הוא הסביר איך הוא עשה את זה: הוא ממש היה מגיע אליהם בין הערוצים בכל מיני פיתולים שהוא הכיר, היה דופק אותם מהגב והיה בורח למקום אחר ממש שגע אותם לגמרי. הצליח לבלום אותם. עובדה שהצליח לבלום אותם. והמילואימניקים - לא יכול היה להשתלט עליהם. הם ברחו. אי אפשר היה לעשות סדר, אז הוא ביקש שיכנס עוד מפקד רציני שישלוט בהם. ואז ה-סמח"ט שהיה בנפח - ביקש אישור לעזוב את נפח כי הוא לא יעיל במילא - לנחל את הקרב על ציר הנפט. ופה התרכזה עוצמה של איזה 8, 9 טנקים שהתחילו להגיע מהפיקוד. אשרו לו להכנס אנחנו דחפנו כל הזמן תחמושת לגזרה הצפונית.

נ. מה זה הגזרה הצפונית?

צ. ל-גד' 74 בגזרה שהיתה של חט' 7, לגדוד שלנו. שלא היה במערכת האספקה והתחזוקה של חט' 7. אז כדי לא לגרום בעיות לקחנו ודחפנו לה. זה היה מתוכנן שלפני כל רמפה כזאת.

עמ' מס' 1

מרחק של 2 ק"מ יש נקודת מילוי מחדש, הבעייה היא להגיע לאותה נקודה. בגזרה הדרומית - אי אפשר היה להגיע, בגלל שבכל הגזרה היתה מטווחת אי אפשר היה להכניס שום דבר ניסינו להכניס. אי אפשר היה. אחרי המלחמה, כשהחטיבה תפסה את הקו אז אחד הלקחים היה מצבורים של תחמושת. בעבר היתה בעייה מי גנב את התחמושת הזאת. אבל זה.. ענין זה של מלחמות היהודים. אחרי כל ימי הקרב שהיו, אז הקימו ועדת חקירה איפה כל התרמילים. טנקים יורים, היו חוזרים אחורנית בלילה. למחרת היו באים לאסוף את התרמילים, היו חסרים. כל יום קרב 800 - 900 תרמילים, כל תרמיל כזה זה כ-50 לירות. בשלב הזה, ה-מח"ט ביקש מהאלוף לרכז את כל הטנקים שנשארו, הוא אמר שאין מה לעשות עם החברה בקו. טנקים נשארו כמעט בלי תחמושת. הוא מבקש לרכז את כל הטנקים שנשארו בגזרה הדרומית, ולנסות לעשות אתם משהו ככה מרוכז. האלוף אישר לו את זה, וה-מח"ט זה היה בשעה 6 לערך משהו כזה, 6 ומשהו. ה-מח"ט נתן הוראה לכל הכוחות להתכנס אלינו. אמרנו להם לפנות מזרחה. תארנו להם לפי התרגיל שעשינו לפני זה. פחות או יותר מקום לא על מפת קוד. ידענו שלפי מפות קוד מה שמדווחים הטורים יודעים. עוד פרט מעניין - החברה פה שהיו על ציר הנפט. דווחו שהטורים עומדים בערך 80 - 90 טנקים מולם, והתחילו לרדת מפקדים על תעלת ה-נ"ט. ועם מפות להצביע על השטח כאילו הם נותנים קבוצת פקודות בשטח. ולא עושים שום דבר עומדים מולם - בולמים אותם. ו-סה"כ בטנקים ההם נשארו פגזים בודדים: אחד נשאר עם 2 פגזים, אחד נשאר עם 5 פגזים. עוד פרט אחד ראוי לציין: בבוקר, עם אור ראשון, הבטיחו לנו ש-ח"א יבוא וינסה לרדת על הרכוזים האלה שהצליחו לעבור. זה היה מחזה מאוד זוועתי איך שהמטוסים הראשונים שלנו, אני לא אשכח אף פעם, הגיעו לתקיפה - מיד התעופפו טילים והתפוצצו מיד באויר. אחרי זה הגיעו רביעיות רביעיות וכל רביעיה שהגיעה - 2 הצליחו לעבור בחזרה. ולא הצליחו בכלל. הם נפגעו מטילים.

נ. נפלו הרבה מטוסים בתקיפה הזאת?

צ. בתקיפה הראשונה, אני אומר לך - רביעייה ראשונה - כל הרביעיה הלכה. אחרי זה - עוד רביעייה - 2 מטוסים הלכו. עוד רביעיה 2 מטוסים כל פעם 2 מטוסים הלכו. ממש - כאב הלב לראות את זה.

עכשיו כשה-מח"ט אמר לכולם לכנס - איך שהטנקים עזבו את העמדות באזור ג'וחאדר - הטורים פרצו - ממש כאילו היית מחלץ פקק - פרצו - ונעו לעבר ציר הנפט. זה היה ביום, ביום בסביבות 6 בבוקר, זאת היתה חטיבה 47 שלהם, עצמאית. מיליון אחוז, שמע סיפור. עכשיו מה שפה קרה שלא יכלו לבוא אחורנית אלינו ואז עדד ה-מג"ד אמר שהוא מכנס את כולם אליו לתל פארס, לקח, כינס את כל החברה ועלה אתם לתל, בשלב הזה, אנחנו ניסינו לעבור לעבר נחל גשור לנסות אולי לעבור אליהם, פתאם ראינו מנחל גשור הגיעו טנקים והתחילו כבר - נפילות אליו: דווחו לנו ממוצב 116 שטנקים סוריים עברו באזור רמת-מגשימים, איזה כח ונע לכוון מזרעת קונייטרה ואנחנו נמצאים בערך איזה 3 ק"מ לכוון הפקק הזה - אל מזרעת קונייטרה. וזה הציר היחידי שאנחנו יכולים לרדת לרמה. הכל יודעים לרדת ולחזור לרמה. הכל, בכל המקומות יש סדריים, ואנחנו. נגמ"ש וטנק נמצאים באמצע. ניסינו לראות - אולי זה לא נכון, פתאם אנחנו רואים מאזור רמת מגשימים ענן אבק נע במהירות. ואמרתי ל-מח"ט: דבר יחידי שעכשיו צריכים לעשות - לעוף דרך מעלה גמלא. או שאנחנו או שהם - נצליח להגיע ראשונים לעבר המוצא היחידי. פתחנו בדהירה כשהטנק ראשון - ואנחנו אחרי הטנק. הצלחנו ממש להגיע - שמאחורינו כבר ראינו את האבק של הטורים. בדרך מצאנו הברה שברחו. הם היו ממברא חמת. שהיו בקו ונתקעו בלילה בשטח. לקחנו אותם על ה-נגמ"ש וירדנו למטה. בסוף מעלה גמלא בעמק הבטיחה שבשנו עוד טנק. [illegible] שמג"ד 82, דני פסח היה היחידי ששרד. הוא

עשה את העיקוף מאל-על. הסורים דפקו את כל המחלקה. הוא הצליח לרדת.

ג. זה ה-סמג"ד שלא מצא את הרמפה ?

צ. כן, העלנו אותו על הטנק של ה-מח"ט מכיון שהטנק היה מקולקל. העלנו אותו על הטנק של ה-מח"ט אמרנו לו - בוא אנחנו עולים בחזרה. עשינו את כל הסיבוב דרך מחנה-ירדן, אם אתה מכיר, זה ציר עוקף שמקביל לירדן. עלינו בחזרה לרמה. הגענו לפני נפח. ושם ה-מח"ט עצר את הטנק ואת ה-נגמ"ש ואמר "תשמעו, לפקד על חטיבה - אין לי חטיבה. הכח היחידי שיש זה הכוח שנלחם על ציר הנפט. אני, כ-מח"ט, מפקד" לתפקודות אין למי לתת פקודות. הבנו שאין כוחות יותר ב-רמה"ג. הוא אמר מה שאנחנו צריכים לעשות עכשיו התפקיד שלנו לא חשוב - לבלום עד שיגיעו מילואים. זה התפקיד שלנו - וזה בשיניים נחזיק זה מה שהוא ניסה, גם להסביר לחברה' בקשר. סה"כ זה היה קשה. להחזיק מעמד עד שהחברה' יגיעו, הוא אמר לעדד עוד שהיה על סף או-טו-טו נשבר, אמר לו, תשמע, נחזיק מעמד עד הבוקר, שיגיעו החברה - את שלנו עשינו, שכחתי לציין הצליח להגיע הכח הראשון של 179, הסיירת שלהם, על ציר יהודיה, ולכיוון צומת חרשנייה. עלינו להם על הרשת. הזהרנו אותם שבאזור צומת ציר המפלים יש סורים לפי הערכתנו. הם עלו שמה על מארב והושמד כל הסיור. אחרי זה בא מח"ט 179 והתחיל לעלות על הציר. ה-מח"ט יצר אתו קשר. זה היה בערך בשעה 8. אמרנו לו: תזהר, יש כוח בציר המפלים, כוח סורי. הוא הגיע, נהל אתו קרב. אז ירדנו לו מהרשת. ואז אמר ה-מח"ט הצלחנו להחזיק עד שהגיעו כוחות המלואים הראשונים. יותר מזה לא ניתן לעשות במספר הטנקים שהיו לנו. ואז אמר בסדר, נלך להלחם. פתאם בא הג'יפ קצין ה-אג"מ, מה קרה? סיפר לנו שעזבו את נפח, וה-חפ"ק הפיקודי נמצא בצפת, וה-סמח"ט נמצא, נלחם על ציר הנפט. וה-מח"ט אמר לו, אנחנו עולים, להכנס עם הטנק ולנהל את קרב הבלימה על ציר הנפט. אמר לי ק. ה-אג"מ אתה מספיק היית עם ה-מח"ט ואתה לא טנקיסט, אני ביום כיפור יצאתי בכוח מבית החולים. אמרתי לו - בני, לא אריב אתך, היינו חברים, תעלה עם הטנק אם אתה רוצה. אני אשאר ב-נגמ"ש. הוא עלה על הטנק עם ה-מח"ט ונכנסו לציר הנפט. בשלב הזה התחילו להגיע הכוחות הראשונים של 679, והתחילו להגיע על ציר הכביש. הם באו ולא ידעו בכלל מה קורה. ראיתי על הציר, על גשר בנות יעקב טנק עולה, וטנק ועוד טנק עולה. עולים ונוסעים, איפה נוסעים, מה נוסעים - שום דבר. ה-מח"ט נכנס, וידענו שאין פה כוחות על ציר הנפט, ומה שהולך פה - רק אנחנו ידענו. מה שהולך פה באזור חרשנייה, ה-מח"ט נכנס אמרתי לו: אני אארגן לך כוח טנקים. אל תדאג. שמנו את ה-נגמ"ש על ציר הנפט באזור נפח. תפסנו טנקים אמרנו: אתה רואה: אתה אחד, שניים, שלוש. אתה מחלקה זה. ק. הקשר נתן להם הוראות קשר. ארגנו לדני פסח פלוגה בערך 8 טנקים, הכוונה היתה כזאת: לשחרר את הפקק הזה של חרשנייה, ה-מח"ט תוקף מפה עם הכוח שהיה, בציר הנפט. כוח שני - דרך סינדיאנה שיתקוף לעבר חרשנייה.

ח. ומה עם האוגדה שישבה בנפח?

צ. בשלב ראשון אמרו שלנו שאנחנו ת"פ 210. 210 זה היה סה"כ חפ"ק. רק אחרי זה התברר בדיעבד, באנו ואנהנו החטיבה הסדירה של 210.

ח. אתם ארגנתם ע"י נפח את התקפת הנגד כאילו של החטיבה.

צ. כן.

ח. ומה באותו זמן האוגדה בנפח אמרה לכם?

צ. לא אמרה שום דבר. אני בדברים האלה אני לא בקי. עד כמה שזכור לי כרגע, לא אמרו לנו שום דבר. הכל היתה יוזמה מקומית שלנו. מתוך זה שהכרנו את הבעייה, וחברנו, איך אנחנו יכולים להגיע מה שיותר מהר לחסום. מה שע ינו, ארגנו לפסח הזה פלוגה הכנסנו ל-מח"ט עוד

איזה סדר-גודל של 2 מחלקות טנקים, וזה טנקים בודדים שאחד לא הכיר את השני. זה טנקים שלא ה
מאופסים. לא עשו איפוס כוונות. עם הרבה תקלות. וממש חטפנו אותם. ממש איימנו על אנשים
בכוח שייכנסו. הם לא תפסו מה המשמעות בכלל. מה הולך פה. לא קבלו תדרוך "סעו על הכביש"
אמרו להם. אחרי זה שראינו שהעסק מתחיל מישהו דפק 8 טנקים. דני פסח עוד דיווח שהוא הגיע
עם הפלוגה שלו לאזור חרשנייה. אנחנו נכנסנו ל-חמ"ל. באנו לרפול אמרנו לו שה-מח"ט נמצא
על ציר-הצפט וזה מה שעושים - אנחנו עוצרים טנקים, מארגנים כוחות.

ח. הוא לא ידע את זה?

צ. רק אחרי זה הוא ידע. הוא ידע רק אחרי שה-מח"ט נכנס פה שאנחנו ארגנו כוחות. עצרנו טנקים
של 679 וארגנו אותם ככה והכנסנו אותו פנימה - את זה הוא ידע רק אחרי שירדנו לבונקר.

נ. האם ידעתם שאוגדה 36 קיבלה פיקוד על הקו בלילה?

צ. בבוקר שהגענו לשם אמרו לנו.

נ. לפני זה, בקשר - לא ידעתם?

צ. לא. אמרו - אתה ת"פ 210? אז איפה 210? איפה זה, בכלל, היה חוסר בהירות בכל הדברים
האלה. עכשיו: אמרנו לרפול - אנחנו נוסעים. אמר - חברה' לא נורמלים, תמשיכו לעשות ככה.
נשארנו בפנים, שלחתי 2 קצינים שלי - ק. סיור וה-מס"ח, שלחתי אותם לשם להתחיל לאסוף
טנקים, לארגן. פתאם - בשעה 11^{30} - 12^{00} מוריע הפסח הזה שהוא מקבל התקפת נגד של עוד
איזה 50 טנקים בציר ה-חת"מ הוא נשאר עם 2 מחלקות. לא מצליח להחזיק מעמד. ה-מח"ט
אמר לו - תחזיק מעמד בשיניים. אם אתה עושה משהו - הם עוקפים וגומרים אותנו. מכניסים
אותנו לצבת. דני פסח מסכן, הצליח לבלום איכשהוא הצליח לבלום. אבל כל הזמן נסוג אחורנית
לא יכול היה לעמוד מול העוצמה הזו. פתאם הוריעו שטנקים סורים הגיעו לאזור תל-יוסוף -
סינדיאנה. ומדני פסח - הפסקנו לשמוע אותו ברשת. הגענו למסקנה שהוא הושמד. רפול אמר
ל-מח"ט - לעזוב פה ולחזור מיד לנפח ולבצע התקפה נגד הטנקים שהצליחו להגיע אחורנית.
ה-מח"ט השאיר את ה-סמח"ט על ציר הנפט. חזר אחורנית - אז זה על ציר הצפט. להגיע
לקרבת נפח, שם היו כנראה עוד חיילים ובצרור - הם קצרו אותו ואת קצין ה-אג"מ, ואז
הטנק התהפך על הצד. זה היה ב-2.30 . ואז שוב פעם הצביקה הזה עם עוד אחד, הוא נכנס
עם טנק אחד לבד, צביקה, והתחיל לשטוף התחיל לדפוק את הטנקים שהיו בנפח. אני אקדים
שלב מסויים. אנחנו יצאנו ברגע שראינו שטנקים סוריים הגיעו לנפח. רפול יצא מהבונקר.
אנחנו יצאנו גם כן עם ה-נגמ"ש שלנו זה היה נגמ"ש שלווה אותנו. יצאנו אתו אחורנית.
עברנו את עלאקה ואז אני אמרתי - מספיק עצרתי את ה-נגמ"ש אמרתי לחברה - תשמעו, מספיק
יותר אנחנו לא בורחים. כל הזמן אנחנו נסוגים, מפה - הסורים לא יעברו. שם, היה מקוש.
משני עברי הכביש, אם אתה מכיר אותו, סורי ישן, אמרתי - פה אנחנו עושים בלימה. טנקים למטה -
אין יותר טנקים, לא עולים. אנחנו בכוח עוצרים את הטנקים. התחילו לברוח טנקים אחורנית שהיו
בשטח.

ח. קבלת פקודה לעשות את זה?

צ. לא. לבד עשיתי את זה. עצרתי את ה-נגמ"ש אמרתי - יותר, אני כרגע מנסה לתאר בצורה
שקולה למה עשיתי את זה - אני לא יודע.

ח. מפקדת האוגדה, איפה הימה?

צ. מפקדת האוגדה, יצאה, יצאה מנפח.

נ. לאן?

צ. לא יודע. יצאה. התחילה בריחה המונים מכיוון גשר בנות יעקב. מה זה בריחה - זה לא
מילה. קצין הקשר, חנן, תפס את מח"ט 820, אמר לו, תעצור פה, תשים פה מפקד רציני,

עותק מס' 1

שינהל את זה. אמר לו - לא, לא. אני קבלתי פקודה לפוצץ את גשר בנות יעקב. אחרי זה ה-חפ"ק שלו נע והיתה בריחה, מה זה בריחה אני אומר לכם, אני מנסה לזכור את זה זוועה. שמחי את ה-נגמ"ש - אמרתי - מפה אנשים לא זזים אחורנית. עצרתי שם סוללה של 120, עוד כמה נגמ"שים. עוד כמה טנקים שמה מלואימניקים אומרים לי - תשמע - קנה מקולקל - אמרתי - לא איכפת לי מה אתה עושה.. אתה נמצא פה. עצרנו שמה, ליד אזור - מחנה חומה פתאום בא רמ"ט אוגדה 36. מן. חברה מה קורה. אמרו לו: שמע - הסורים הגיעו לנפח, ויש בריחה תראה, אנחנו פה מנסים לבלום. אמר - אתם יודעים מה - בואו נכנס לנפח, לראות מה קורה. אתם. טוב. הג'יפ נוסע קדימה וה-נגמ"ש מאחוריו נוסעים לכיוון נפח. עברנו את מחנה עלאקה. היתה שמה פרוסה סוללה ופתאם ראינו משהו מבוהל - חברה, תשמעו הסורים עומדים מסביב לנפח. ישנו שמה רק משוגע אחד בתוך טנק שלנו יורה שם לכל הכיוונים והסורים לא נכנסים. אומר - צריך מישהו, מפקד שיהיה בפנים ולשלוט על העניינים. הוא היה מבוהל, ממש היסטרי. אמרנו לו - יהיה בסדר, מן - אז עזב אותנו.

ח. והלך לאן?

צ. חזר אחורנית. אז אנחנו החלטנו לעצור בעלאקה ונודע לנו אז, זה היה כבר שעה 2.30 שה-מח"ט נהרג, אז החלט, מאחר והמטה של החטיבה, מי שנשאר הכי בכיר זה אני - אז אני אהיה המפקד של החטיבה, של השאריות, סה"כ, היה מישהו צריך לתת פקודות. זה היה חנן ואני שנשארנו. בסדר, עצרתי ע"י מחנה עלאקה. פתאום ראינו סורים, שכוח סורי מגיע מכיוון נפח. הודעתי לפיקוד, התקשרתי עם הפיקוד, דיברתי עם ק. ה-אג"מ, אמרתי דע - כוח טנקים סוריים נע מכוון נפח. דברתי עם ק. ה-אג"מ הפיקודי.

ח. באותו זמן האוגדה לא שלטה עליכם?

צ. לא, מה פתאום?

ח. שום אוגדה?

צ. שום דבר, ישר פיקוד.

ח. ואמרת לקצין ה-אג"מ?

צ. קצין אג"מ. כוח סורי נע משם. אני כמעט בטוח שזה טנקים סוריים. בכל מקרה שאין שום טנק. אין שום כלי שיעצור אותם על גשר בנות יעקב אמרתי לו אני משתדל, מנסה לבלום אותם, פה, לא יודע, מה אני יכול לעשות. אמר: "בסדר," תחזיק מעמד". ואז התחילו להגיע עוד טנקים פגועים, לקחתי, שמתי, כל מיני טנקים, שמתי אותם ב-2 צידי הציר, ובכוח עצרתי אותם. אמרתי להם - לנסוע - אתם לא זזים ולא יעזור לכם שום דבר. אתם משני צידי הציר. פגועים - לא פגועים - לא זזים מפה. פתאום הגיע צביקה. היה מנותק לחלוטין שרוף גם. השאיר את הטנק שלו וכך הצלחנו לרכז עד הערב איזה 20 טנקים, היו שם קצינים. חלקתי להם תפקידים: אמרתי להם אתה מ"פ, לפי הדרגות. וקראתי לחברה של מחנה ירדן להביא תחמושת ומכונאי לנסות לתקן כל מיני תקלות.

ח. באותו זמן - לא היה מפקד בכיר ממך בכל האזור?

צ. לא.

ח. ולא קבלת הוראות משום מפקדה בכירה?

צ. אמרו לי, מהפיקוד שאמרתי להם שאני בולם שם - מארגן כוח, אמרו לי תחזיק מעמד, תחזיק מעמד אחרי שמן עזב.

ח. וזה באיזה ציר?

צ. בעלאקה.

ח. בציר הראשי בעלאקה?

צ. כן. אין יותר כוחות וידעתי שאין יותר טנקים. התחלתי לארגן את ה-20 הטנקים האלה, ובלילה, התחילה המלחמה והזכרתי בפני ה-מח"טים ולא התייאשתי. ממש אנשים בכח רצו לברוח. אחד בא אמר לי, אני את המלחמה שלי עשיתי. לא רוצה לקבל תחמושת. התחלנו לשלוט בכוח. אמרנו - אנחנו יורים בכם. ממש בכח נלחמנו עם היהודים שישארו טנקיסטים. גם קצינים לא רצו להלחם. ממש אמרנו - אין יותר כוח לעם ישראל. אין יותר טנקים. זהו! בקשתי מהפיקוד שישלחו איזה "קודקוד" רציני ושיקח את העסק בידיים. אני רס"נ, קמ"נ, מבין בלוחמת שריון, אבל, דבר כזה צריך אדם עם נסיון לנהל את זה. יותר מזה אני לא יכול. אני נמצא. צריך לעשות משהו - אני עושה. הוא אמר אל תראג - נשלח מישהו. בהתחלה אמר - אוגדה הזאת, אוגדה הזאת, אמרתי לו. לא מגיע אף אחד. אני נמצא פה, בולם. אין. תדע, אם עוברים מפה אין יותר מי שעוצר על גשר-בנות-יעקב. ואמרתי לו שיש לי בערך כ-20 כלים ואני מנסה לתקן אותם. אז הוא נורא שמח ואמר יופי! ניתן לך גם משימה. נצרף אותך לכח ככה אמר לי אורי. טוב, בלילה נכנסנו בחזרה לעלאקה, ניסינו שמה להתחבר לקו. צלצלתי לאורי - ואמרתי לו בטלפון. אורי תדע, יש אמנם 20 טנקים, אבל תדע דבר אחד: טנקים, זה מסוגים שונים, חברה לא רוצים להלחם וטנקים פגועים. אמר - חכה עד הלילה, אנחנו נשלח לך את סמח"ט 679 שיקבל את הטנקים האלה.

נ. מי זה?

צ. לא יודע איך קוראים לו במשך הלילה הגיע. אחר כך עודד התקשר אלינו ואמר שהוא נמצא על התל, עם כמה כלים והוא רוצה לבוא אלינו, מאחר וידענו שיודעים את מפת הקוד התחלנו להסביר לו לפי מהלכי התרגיל שעשינו לפני המלחמה. חנן דיווח על כך לאורי. זה היה בציר מעלה גמלא. וזה ציר שהופיע במפות אימונים ולא במפות הקוד. שאלנו אם יש כוחות בסביבה. אז בסוף אמר - יש כוחות של חט' 4. אז חנן התקשר עם מח"ט 4 ואמר לו - תדע - יש כוח שבא מולך. וגם אורי שמחנני התקשר ותאם. עכשיו: ממש מבוצע תאום בקשר, עודד עלה על כמה מארבים, הוא לקח את כל החיילים של תל-פארס. הגיע לאזור קונייטרה, עלה עליו איזהשהוא מארב, והזהרנו אותו שידע שיש כוחות שלנו על הציר. בלילה בין ראשון ושני - ואנחנו גם קראנו כל הזמן בערוץ חרום חש"נ, קראנו לו וחט' 4 לא ענתה. מה שכאב בכל העסק הזה. זה שהכח הראשון שעלה זה גדוד 59 - זה גדוד המילואים שלנו מי שרפק אחד את השני - זה גדוד 39 - גדוד שלנו, דפק את שלנו.

ח. כמה טנקים הלכו לכם שם?

צ. נדפקו לנו 2 טנקים. ואחד נהרג ו-4 נפצעו. ה-קמב"צ של הגדוד, בתרגיל היה קמב"צ 39, לפני זה היה קמב"צ 53 הוא נהרג, אנחנו שלחנו מיד חילוץ ממחנה ירדן ואז בלילה, מה שקרה - הגיע באמצע הלילה הגיע סמח"ט 679, לקח את הטנקים. לא זוכר אפילו את הרגע הזה, אנחנו חזרנו, למחנה ירדן ושלחנו לעודד, רופאים ולנסות לגרור את הטנקים.

ג. בגלל מה קרתה התקלה הזאת? גד' 39 לא קיבל את ההודעה?

צ. מתברר שהוא לא קיבל את ההודעה הזאת. עכשיו אחרי המלחמה, בכנס ה-מח"טים אמרתי מה שקרה, אז מח"ט 4 בא אלינו ואומר - תשמעו - אתם הודעתם לי אחרי זה. אמרנו לו - תשמע לא הודענו לך אחרי זה, הודענו לך לפני זה. יש פה קצין אג"מ, אורי שמחוני, ק. אג"מ פיקודי. הוא יעיד שזה היה לפני זה. גם הוא דיבר איתך. וגם אנחנו וערוץ חש"נ כל האפשרויות, יכול להיות שהמקלטים שלהם לא היו מכוונים על הערוץ הנכון. עכשיו, הגענו למחנה הזה, הגיע גם עודד. הוא היה שבור לגמרי. ידעתי שאין יותר טנקים, אז אמרתי לחברה: יש הרבה טנקים בשטח - שחלק פגועים, צריך לתקן אותם, בואו נקים גרעין מחדש את החטיבה. ואז אני חושב שזה קרה.. נס - זה לא מילה. אנשים שחזרו פגועים, אחרי שעברו את שבעת מדורי

גהינום, התחילו לטפל בטנקים. היתה לנו סרנה לתקן טנקים. שלחתי חברה, כל מיני מתנדבים להכנס לשטח. למרות שהפיקוד אסר עלי להכנס ולהביא טנקים אני שלחתי מכונאי ונהג טנק - יאלה , תביא טנקים. ביום שני, עליתי לפיקוד לארי, ל-חפ"ק, בצפת, אמרתי לו, תשמע: הצלחנו לארגן יש לנו 12 טנקים, זה היה יום שני בערב, 12 טנקים וכלים. עד יום שלישי אנחנו מארגנים 20 טנקים. הסתכל עלי כמו על מטורף, אומר לי - לא יכול להיות. לקראת הבוקר יזסי-בן-חנן זה שהיה ה-מג"ד הקודם של 53 הגיע ביום שלישי בבוקר, שער אז - עזרד היה שבור לחלוטין, הגיע יזסי ואומר, חברה, שמח שאתם חיים, אנחנו נחזיר לסורים על זה שהם עשו לנו. אמרנו בסדר. שאל - כמה טנקי יש,13 טנקים, כבר מוכנים מזוורים, עוד פלוגת טנקים נמצאת בשלבים, ב-סה"כ אספנו איזה 50 טנקים, אבל חלק מהם - אי אפשר היה לתקן אותם, אספנו חלקים מכל מיני טנקים. בשעה 10 בערך, הוא מקבל פתאום הוראה מהפיקוד - עם כל הטנקים שיש לו, לרדץ מיד למזרה הצפונית כדי לבלום איזושהיא התקפה. הוא לקח את ה-13 טנקים, ורץ על הכביש, נסעתי לפניו עם ג'יפ ופיניתי לו את הציר הוא רץ עם ה-13 טנקים והצליח לבלום בגזרה הצפונית את ההתקפה האחרונה של הסורים. למעשה - זה היה שלב שחט' 7 כמעט ונשברה מאחר ונגמרה להם התחמושת, והסורים הצליחו בהתקפה האחרונה שלהם לעבור אותם.

נ. שמעתי שהיתה חטיבה אחת בלבד מכל הדיביזיה מס' 1,כן?

צ. כן. חט' מס' 81 מדיביזיה 1 שלהם. הוא הצליח עם ה-13 טנקים האלה, לבלום את ההתקפה הזאת בצפון.

נ. באופן כללי ננסה לשחזר הסורים תקפו בשעה 2. 6 חט' חי"ר עם גדודי הטנקים. בוא נחתוך את זה לשלבים: שבת מ-2 עד חשיכה מה תקף?

צ. לפי דעתי ב-2, עד חשכה תקפו גדודי ה-חי"ר, חטיבות ה-חי"ר בלבד. עם הטנקים שלהם. שברום, במקביל לכך, הרי שעות החשיכה. תקפה החטיבה הממוכנת 132 של דיביזיה 5 היא תקפה באיזור שבין תל-סאקי וקנידן ערקאד.

נ. האם כ-קמ"נ 188, ידעת על תרגיל המפקדות שנושאו המרכזי - כיבוש רמה"ג? ועל תרגיל שביומיים תוקפות דיביזיות ה-חי"ר, כל אחת בגזרתה כאשר בציר נאווה - תל פארס - גשר בנות יעקב נחשב לציר ראשי. מתי שמעת לראשונה על התרגיל הזה?

צ. שמעתי עליו אחרי המלחמה.

נ. האם לדעתך, אפשר היה למנוע את הפריצה הסורית במוצאי שבת? במוצאי יוהכ"פ?

צ. בדיעבד, אפשר היה למנוע אם לא היינו שומרים על שטח. זאת אומרת - שהחטיבה תעבוד כחטיבה אפילו 2 הגדודים שהיו, אם היו נותנים להם לעבוד בגדוד, לבצע התקפה בגדוד, אז ברגע שהמשימה היתה - לא לתת להם לעבור, לבלום על קו הגבול, חטיבה, פזרו אותם למחלקות. אז גמרנו. אז כל העוצמה וכל האפשרויות ההפעלה של שריון במסה.

אנחנו פיזרנו את הטנקים והם רכזו מאסות של טנקים:והם הצליחו. אני יודע שהצליחו להחזיק, בקו כמעט עד הבוקר, אז יש גבול: אתה נמר את "הבטן" בקו. גמרנו. ועוד בלילה, שאין לך אמצעי תאורה, אין לך תאורה אז הם עוברים.

נ. הסנקים שלנו פוזרו לפי דעתך מפני שהיתה הוראה?

צ. זאת היתה ההוראה אף אחד גם לא ראה את זה אחרת. יש הבדל.

נ. האם היתה לחט' 188, תכנית הגנה, שאמרה שהיא פועלת במרוכז ?

צ. כן.

נ. האם היה איזה תכנון הגנה, לא בט"ש שאומר איך החטיבה נלחמת במקרה כזה?

צ. תכנון הגנה, שחטיבה, הכנון מפורט לא היה. מרחב מוגן. אז יש לה גזרות גדודיות, שהיא

עמ' מס 1

מתארגנת בכל מרחב ומרחב, מכות נגד וכדומה? היה לכם תכנון כזה?

צ. זה היה במסגרת "סלע" - זה היה.

ח. איך הוא נראה התכנון הזה?

צ. זה היה על נבי המפה. מול החיצים, מול ה-צפ"א של האוייב - איך אנחנו תוקפים נגד, בגזרת ציר הנפט, ציר רפיד, עם משימות לכל גדוד - איזה ציר, ואיזה שטח הוא תופס. איפה הוא תופס חיפוי ואיזה כוח הום שם לחיפוי. זה היה. זה היה מתורגל. לא רק היה - זה גם תורגל.

ח. תורגל - מתי?

צ. כל הזמן.

ח. מתי בפעם האחרונה?

צ. זה תורגל לפני התרגיל העוצבתי.